

MOZAIKA

Toulky časem a krajinou Kájovska

1/2019

Cesta k domovu

Kájov za první republiky. Foto: J. Wolf (z rodinného alba paní Friedy Červové)

CESTA K DOMOVU – 1/2019

<i>A co když srdce Českého Krumlova pomalu tepe v Kájově?</i> / Václav Cílek	2
<i>Poutní cestou do Kájova</i> / Zdeňka Prokopová – Zdenka Paloušová	4
<i>Rostliny jako symboly (nejen) křesťanských svátků</i> / Marcela Paloudová	9
<i>Fotokvíz – kapličky v krajině</i> / Alena Slámová – Zdenka Paloušová,	12
<i>Do Kájova po železnici aneb Zrod pošumavské lokálky</i> / Jiří Dvořák	15
<i>Kájov mého dětství (Vzpomíná paní Frieda Červová)</i> / Ivana Brčáková	18
<i>Připomenuté výročí</i> / Josef Beňo	22
<i>Do Kájova přes devatero hor</i> / Ivana Brčáková	24
<i>Jak to vidí naše děti?</i> / Leona Hradecká	29
<i>Společenská kronika</i> / Leona Hradecká	30
<i>Čtení z dobových kronik</i> / Jitka Radimská	32

Authors © Josef Beňo – Ivana Brčáková – Václav Cílek – Frieda Červová – Jiří Dvořák – Viola Fürstová – Leona Hradecká – Marcela Paloudová – Zdenka Paloušová – Zdeňka Prokopová – Jitka Radimská – Alena Slámová, 2019
Fotografie – není-li uvedeno jinak – archiv autorů článků

MOZAIKA, TOULKY ČASEM A KRAJINOU KÁJOVSKA, kulturně-společenská revue.

Periodický tisk územního samosprávného celku registrovaný u MK ČR pod č. E 23535, vychází 3 x ročně. Vydavatel: Obec Kájov, Kájovská 100, 382 21 Kájov, IČO: 00245933. Přípravu obsahu koordinuje ediční komise rady obce ve složení: prof. PhDr. Jitka Radimská, Dr. (předsedkyně), Mgr. Iva Brčáková, Mgr. Marcela Paloudová. Na přípravě tohoto čísla se dále podíleli: Mgr. Lenka Augustinová, MUDr. Jiří Dvořáček, PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, Ph.D., Mgr. Leona Hradecká. Kontakt: Tel: +420 380 731 237, e-mail: mozaika@ou-kajov.cz, web: <http://www.kajov.eu>. Zdarma pro občany Kájova. Uzávěrky jednotlivých čísel 31. leden, 31. květen a 30. září 2019. Tematické číslo Cesta k domovu 1/2019 vyšlo dne 31. 3. 2019. ISSN 2571-3698

Kolem 10. listopadu 1918 přijeli na železniční stanici Kájov čtyři páni vojenským autem a žádali, aby zaměstnanci dráhy složili slib rakouskému státu. Vydávali se za zástupce rakouského státu a tvrdili, že jsou z Lince a že trať z Krumlova do Haidmühle-Volar-Prachatic-Vimperka připadne Rakousku. Dva zaměstnanci slib sice složili, ale když se přesvědčili o nepravdě tohoto tvrzení, slib opět odvolali a později složili slib Československé republice. Přednosta stanice Fridrich složil také slib Rakousku.

18. listopadu 1918 československé vojsko přijelo od Čes. Budějovic a odjelo dále směrem k Želnavě. 21. listopadu 1918 skládali všichni železniční zaměstnanci slib věrnosti Československé republice. Jen přednosta stanice Fridrich slib nesložil a stanici převzal Fr. Baumann z Českých Budějovic.

Kronika školní 1919-1971

Slovo závěrem

Milí přátelé,

v tomto čísle jsme se věnovali cestám a pěšinám, které v krajině odjakživa vytvářeli její obyvatelé. Ty cesty měly vždy někam vést, ale mnohé dnes vedou odnikud nikam, zanikly, protože ztratily svůj původní cíl, zarostly bujnou vegetací. Paměť krajiny nám je však připomíná. Dejme společně našim cestám smysl a cíl.

Příští tematické číslo *Strom života 2/2019* bychom rádi věnovali rodo-kmenům lidí, míst, stromů. Představíme osadu Křenov a její krásné okolí, příběhy lidí, kteří zde žili nebo žijí, řopíky z doby nedávné, tajemství ukryté v kostelní věži, památné a rodové stromy.

Třetí tematické číslo *Kruhy na vodě 3/2019* nás zavede k vodě, která je nad zlato, k pramenům poznání, bystrým vodám potoků a říček, stříbrným zrcadlům hladin rybníků a k rybářům, kteří si s vodou rozumějí. Představíme osadu Novosedly, její historii i současnost, příběh starého mlýna, kterému stále šlape turbína, opravené usedlosti, kterým život po životě vdechli místní chalupáři.

Aby se *Mozaika* stala i vaším časopisem, uvítáme vaše vlastní návrhy na články, rozhovory se zajímavými lidmi z vašeho okolí, fotografie zajímavých či zapomenutých míst (nejen pro *Fotokvíz*), tipy na výlety, literární příspěvky atp. Těšíme se na spolupráci při utváření časopisu a děkujeme.

Cesta k domovu - 1/2019

Václav Cílek, *A co když srdce Českého Krumlova pomalu tepe v Kájově?*

Zdeňka Prokopová – Zdenka Paloušová, *Poutní cestou do Kájova.*

Marcela Paloudová, *Rostliny jako symboly (nejen) křesťanských svátků.*

Alena Slámová – Zdenka Paloušová, *Kapličky v krajině* (Fotokvíz).

Jiří Dvořák, *Do Kájova po železnici aneb Zrod pošumavské lokálky.*

Ivana Brčáková, *Kájov mého dětství.* (Vzpomíná paní Frieda Červová).

Josef Beňo, *Připomenuté výročí.*

Ivana Brčáková, *Do Kájova přes devatero hor.*

Leona Hradecká, *Společenská kronika.*

Jitka Radimská, *Čtení z dobových kronik.*

Editorial

Milí čtenáři a milé čtenářky,

píše se rok 2019 a my máme to štěstí, že žijeme v jednom z nejkrásnějších koutů jižních Čech. Toto místo někteří zvolili za svůj domov před desítkami let, jiní před nedávnem. Je přáním nás všech učinit ho bezpečným přístavem, kam se člověk rád vrací, protože zde má své kořeny.

Zveme vás na toulky krajem, který je branou Šumavy. Má svou historickou jedinečnost, cenné přírodní krásy, ale i zajímavou současnost. Z kamínek paměti krajiny a vzpomínek osadníků, kteří ji přetvářeli, chceme v mozaice příběhů zastavit čas a zachytit její promluvy. Krajina k nám mluví už tím, že je. Poskytuje nám svobodu, volnost, radost z pohybu, klid na relaxaci, pocit jistoty a inspiraci. Ráda vyjeví svá tajemná zákoutí i poklady těm, kdo se jí naučí naslouchat a pochopí její zákon života.

Dříve se žilo jinak. Děti bylo jako kuzelek, ale byla by ostuda, kdyby některé nevědělo, jak se jmenuje jejich babička, a prohřešek, kdyby nepozdravily souseda. Lidé se potkávali venku při práci, v podvečer na lavičce i v hospodě, kde je nepřekřikovala reprodukováná hudba nebo hokejové utkání z televize. Potkávali se a povídali si. Někdy vyprávěli o sobě, co zvláštního zažili a co jejich děda za té velké války, jindy „zdrbli“ sousedy. Své osudy sdíleli. Nyní se také potkáváme, slušnější pozdraví bezejmenného člověka, který tady asi bydlí, ale neznáme se. Nemáme čas. Své příběhy nepředáváme, musíme chvátat ...

Právě proto chceme psát o lidech, kteří žili nebo žijí mezi námi a jejichž životní příběhy a cesty stojí za povšimnutí. Pokusíme se poodhalit, jak naše děti vnímají prostředí, ve kterém žijeme, jaké jsou jejich představy o budoucnosti, jak vidí svůj domov.

V historii obce hrála důležitou a nezastupitelnou roli každá z našich osad. Dnes se rozrůstají, protože přestala platit dřívější nařízení, a začínají žít vlastním zajímavým životem. Osady, jejich historie a současnost, to jsou další témata, na která se hodláme zaměřit.

Přáli bychom si, abychom se v tom divokém běhu alespoň někdy na chvíli zastavili, našli si čas na přečtení povídaní o místě, ve kterém žijeme, o lidech, kteří tady žijí, či strávili kus života, i o dobách, které tudy prošly. Možná, že najdeme ztracený klid a náladu i chuť k rozhlédnutí, možná, že se nám vybaví i naše velké příběhy, zasunuté téměř v zapomnění. Vždyť hezké příběhy a vítězové jsou všude kolem - i u nás doma.

Vaše redakce

P. S. Nebudeme hledat viníky starých křivd ani propagovat jakékoliv politické zájmy. To přenecháme jiným tiskovinám.

Fotokvíz – kapličky v krajině

Zdenka Paloušová (text), Alena Slámová (foto)

Milí čtenáři, přijměte od nás pozvání a vydejte se do nejbližšího okolí Kájova, abyste si potvrdili znalost známého prostředí. Připravili jsme pro Vás malou procházku, ozdobenou stavbičkami drobné sakrální architektury, která se mnohdy skromně ukrývá mezi keři. Tyto drobné objekty se staly tak samozřejmými průvodci v krajině, až občas unikají pozornosti. Pokud přece jen váháte, potvrzení Vašich znalostí si můžete ověřit v závěru tohoto článku.

1. Zděná omítaná kaplička na široké obdélné základně, s vyšším výklenkem. Na sedlové stříšce pálená rytina. Do výklenku vložen litinový kříž. U paty štukového rámu štítu vlevo E. B. B., vpravo 1922, provedeno ve štku. Výklenek uzavřen mřížkovými dveřky, kovářsky zpracovanými z roxoru, uprostřed z téhož materiálu datace 1992. Typ obdobný počátku 19. století.

2. Vysoký útlý kvádr výklenkové kapličky stojí na odsazeném soklu, další hladká část na čelní stěně ukončena oběžnou římsou. Nad ní je vytvořen mělký, půlkruhem uzavřený výklenek, zdobený štukovým rámem. Kaplička vznikla nejspíš koncem 18. století. Ve výklenku nedávno vytvořený obraz, patrně nástěnná malba neobvyklého námětu. Jde nejspíš o zpodobnění sedící sv. Alžběty s malým Janem Křtitelem, jenž ručkami tiskne k sobě patrně malého beránka (předobraz Ježíše Krista).

3. Rozměrnější kaplička, jež patrně prošla nedávnou opravou. Jde o vysoký hranol, na čelní stěně členěný náznakem menzy – obětního stolu. Nad touto vpadlou částí je zbudována nika – výklenek. Na zadní stěně niky je upevněn závěsný obraz, patrně olejomalba na plátně, námětem připomínající obraz Panny Marie Pařížské – nejspíš malba z období přibližně minulých několika desetiletí. Kaplička byla zbudována patrně koncem 18. století.

4

5

4. Kaplička pod solitérním stromem u cesty, zděná, široká, se soklem a velkou, půlobloukem ukončenou nikou. Nad římsou je vytvořen štítový nástavec, tvarem opakující vrchol niky. Do prostorné niky je náhradou vložen obraz s výjevem sv. František z Assisi káže ptákům. Jde o zdařilou olejomalbu, patrně ze školené ruky, pravděpodobně z doby posledních desetiletí 20. století, není tedy výzdobou původní. Vznik kapličky lze odhadovat do období konce 18. století.

5. Kaplička na půdorysu širokého obdélníku, zachráněná z téměř havarijního stavu. Je zabudována do skládaného kamenného tarasu, zpevňujícím svah nad silnicí. Má hluboký výklenek v plné výši, s malou vyzděnou formovanou menzou, výklenek je uzavřen půlobloukem. Obdobně je završena celá čelní strana kapličky. Stříška je obnovena jako jednostranná pultová. Vystavěna mohla být pravděpodobně na přelomu 18. a 19. století.

6

6. Vysoká pilířková zděná boží muka, vystavěná na půdorysu téměř čtverce. Jde o typ opakující se v širokém okolí, jenž v různých obměnách co do výšky a počtu výklenků zdobí mikroregion související se zlatokorunským klášterem. Tato boží muka a jím se podobající kapličky byly vystavěny v době, kdy klášter Zlatá Koruna vedl poslední opat Bohumír Bylanský (činný od r. 1755-1785, do zrušení kláštera). Zdejší boží muka nesou velmi dekorativní výzdobu v horní nise v podobě štukové mušle.

7

7. Kaplička výklenková zděná, jedna ve své výzdobě z nejzachovalejších a zároveň nejbohatších, s obvyklým širokým výklenkem, vyzděnou menzou a rozvinutým štukovým rámováním. Na vrcholu kapličky se zachoval štukový symetrický nástavec se středovým podstavcem pro již neexistující kříž. Tento nástavec abscentuje na mnoha kapličkách v okolí Kájova, Chvalšín atp. Jde patrně o typ nejstarší, vzniklý nejspíš těsně po polovině 18. století.

8

9

8. Kamenná tesaná výklenková kaplička při cestě směrem k mostku přes Polečnici. V tomto regionu již jen ojediněle zachovalý fenomén, jenž v mnoha obměnách krásí a krásil takřka celé naše jižní pohraničí. Této kapličky chybí některé výzdobné prvky na vrcholu, ale na soklu přináší zároveň dataci - 1833, nad ní christogram IHS (neboli monogram Ježíše Krista - Jesus Hominum Salvator - Ježíš Spasitel lidstva) a patrně i iniciály objednavatele K. F. V nice bývaly malby přímo na kameni - většinou mariánské výjevy, zde nezachovány.

9. Výklenková kaplička umístěná pod kostelem. Zděná, omítaná, s vysokým prostorným výklenkem (zde mohla být vložena i socha). Nad ní pro tuto oblast typický vypjatý odsazený segment na vrcholu niky, vytvářející náznak štítu. Proporcionalita celého díla je vyvážena kamennými křídly nástavce, mezi nimi na ose rovněž kamenný podstavec, do něhož je zasazen dvojramenný, tzv. patriaršský křížek. Tato kaplička náleží mezi nejstarší v této oblasti, patrně opět vznikla po polovině 18. století.

8 Novosedlý; 9 Boletice - směr Hojdy; 7 Mezipotoč - před vlakovým přejezdem; na Horčický; 6 Kladenské Rovně - u silnice; 5 Boletice - stará silnice; 4 Křenov - před vsí; 3 V lese mezi Kájovem a Záhorkovem; 2 Kájov - na konci ulice U třech svatých ke Slunečné ulici